

Protokoll

Närvarande:

Närvarande ledamöter

Marja Sandin-Wester (MP) ordförande
Annette Lundquist Larsson (M) vice ordförande
Mathias Tofvesson (S)
Sylvia Lindgren (S)
Sara Stenudd (V)
Anita Mofors (M)
Sten-Åke Larsson (M)

Närvarande ersättare:

Natalie Wredfors (S)
Eileen Ingulfson (MP)
Lars Richter (M)
Cecilia Önfelt (C)
Ewa-Mari Ås (KD)

Anmält förhinder:

Paul Trossö (S)
Djuna Jangmyr (Fi)

Närvarande tjänstemän

Förvaltningschef Mats Larsson, avdelningscheferna Göran Höglund och Pär Westin, personalchef Carin Björnvall, utredare Karin Söderling samt nämndsekreterare Ewa Dahl.

Personalföreträdare: Anette Pettersson, Kommunal

Plats: Bråvallasalen, Stadshuset

Tidpunkt: 16.00 – 16.45

Omfattar § 1 – 17 sid 1 – 1 - 13

Utses att justera: Ordförande och vice ordföranden

Datum för justering: 2017-10-03

Marja Sandin-Wester Annette Lundquist Larsson

Ewa Dahl

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

1. fastställa utsänd dagordning
2. ordföranden och vice ordföranden justerar dagens protokoll 2017-10-03.

§ 2 Föregående sammanträdesprotokoll

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

1. godkänna protokollet från den 14 juni 2017.

§ 3 Anmälan övriga frågor

Anmäldes av *Mathias Tofvesson* (S).

§ 4 Anmälan av inkomna protokoll och skrivelser

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

1. godkänna anmälan.

1. Anmälan av protokollsutdrag (läggs på bordet).
2. Beslut från länsstyrelsen 2017-06-07 angående prövning av tvist mellan efterlevande om gravsättning (Dnr 3.1.2-111-2017) utsänds.
3. Beslut från länsstyrelsen 2017-08-10 angående prövning av tvist om gravsättning (Dnr 3.1.2-627-2017) utsänds.
4. Beslut från länsstyrelsen 2017-06-13 angående prövning av tvist om gravsättning (Dnr 3.1.2-627-2017) utsänds.
5. Dom från förvaltningsrätten 2017-06-29 angående flytt av aska efter avliden (Dnr 3.1.6-812-2017) utsänds
6. Beslut från länsstyrelsen 2017-08-04 angående prövning av tvist mellan efterlevande om gravsättning (Dnr 3.1.2-675-2017) utsänds.
7. Beslut från länsstyrelsen 2017-07-28 om tillstånd till renoveringsprov av kröntäckning på låg mur vid Uppståndelsekapellet på Skogskyrkogården, Stockholms kommun (Dnr 2.4.1-935-2017) utsänds
8. Beslut från länsstyrelsen 2017-07-11 angående överklagande av kyrkogårdsförvaltningens beslut

- angående gravrättsinnehavare till gravplats (Dnr 3.2.1-915-2017) utsänds.
9. Beslut från länsstyrelsen 2017-07-11 om tillstånd till anläggande av dagvattendamm på Råcksta begravningsplats (Dnr 4.1.2-631-2017) utsänds.
 10. Remissvar – förvaltningsutlåtande – Översiktsplan för Stockholm (Dnr 2015-10143) (vårt dnr 1.7-2109-2017) utsänds
 11. Till länsstyrelsen i Stockholms län 2017-09-05 – yttrande över klagomål, dnr 204-35372-2017 (Dnr 3.1.4-1244-2017) utsänds
 12. Inkom 2017-07 11 från HSO Stockholms stad avsägelse i nämndens funktionshinderråd (Dnr 1.1-1112-2017) utsänds

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslog nämnden att besluta

1. godkänna anmälan.

§ 5 Anmälan av samrådsprotokoll

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

1. godkänna anmälan.

Anmälan gjordes av:

1. samrådsprotokoll från förvaltningsgrupp 2017-09-14.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslog nämnden att besluta

1. godkänna anmälan.

§ 6 Information från rådet för funktionshinderfrågor

Förvaltningen informerade genom *Pär Westin* från rådets senaste möte 2017-09-18. Rådet framförde, att läsbarheten är svår i T2:s tabeller. I nuvarande digitala utformning är de svårtillgängliga med skärmläsare. I övrigt hade rådet inga synpunkter på nämndens ärenden denna dag.

Vid mötet avtackades Kerstin Järneberg efter många år som rådets ordförande. Anders Nordmark valdes som ny ordförande för rådet. Rådet hade denna dag gjort ett studiebesök på Hässelby och Råcksta begravningsplatser samt på Råcksta krematorium.

§ 7 Anmälan av beslut fattade av tjänsteman på delegation

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

1. godkänna anmälan.

Ärendet

Förvaltningen redovisar ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2017-09-13, delegationsbeslut fattade av tjänstemän inom kyrkogårdsförvaltningen, Dnr 1.2-73-2017.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslog nämnden besluta att

1. godkänna anmälan.

§ 8 Tertialrapport Tertial 2 2017 för kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

1. godkänna förvaltningens redovisning av tertialrapport 2 2017 och överlämna den till kommunstyrelsen
2. paragrafen begärs omedelbart justerad.

Ärendet

Förvaltningen redovisar ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2017-09-11, Dnr 1.2-1277-2017. Kyrkogårdsnämnden gör i tertialrapport 2, för 2017, bedömningen att uppsatta mål och åtaganden i huvudsak kommer att uppnås och genomföras under året. Den ekonomiska prognosen visar på ett överskott med 23 mnkr.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslog nämnden besluta

1. godkänna förvaltningens redovisning av tertialrapport 2 2017 och överlämna den till kommunstyrelsen
2. paragrafen förklaras omedelbart justerad.

”Sjukfrånvaron bland anställda uppgår till 4,4 procent, något högre än målet. Vi noterar att nämnden återigen prognostiserar ett ekonomiskt överskott på 23 miljoner. Prognosen för investeringar redovisar dock ett underskott med 4 miljoner kronor. Samtidigt som nämndens begravningsfond växer. Detta bekräftar vår kritik om att den höjda begravningsavgiften endast är ideologiskt grundad och vi anser att den socialdemokratiskt ledda majoriteten bör ha större respekt för stockholmarnas skattepengar”.

§ 9 Byggnation av ceremonilokal vid Strandkyrkogården – inriktningsbeslut

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

1. **fatta inriktningsbeslut avseende byggnation av en ceremonilokal vid Strandkyrkogården till en beräknad investeringsutgift om 34 mnkr**
2. **ge förvaltningen i uppdrag att ta fram handlingar som underlag inför genomförandesbeslut till en utgift om 2,8 mnkr**
3. **ge förvaltningen i uppdrag att hos stadsbyggnadsnämnden begära ändring av detaljplanen för Strandkyrkogården.**

Ärendet

Förvaltningen redovisar ärendet i ett tjänsteutlåtande daterad 2017-09-11, Dnr 4.1.2-1726-2017. Kyrkogårdsförvaltningen har tagit fram underlag för att kyrkogårdsnämnden ska kunna fatta inriktningsbeslut avseende investeringen i en ceremonilokal vid Strandkyrkogården i södra Stockholm.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslog nämnden besluta

1. **fatta inriktningsbeslut avseende byggnation av en ceremonilokal vid Strandkyrkogården till en beräknad investeringsutgift om 34 mnkr**
2. **ge förvaltningen i uppdrag att ta fram handlingar som underlag inför genomförandebeslutet till en utgift om 2,8 mnkr**
3. **ge förvaltningen i uppdrag att hos stadsbyggnadsnämnden begära ändring av detaljplanen för Strandkyrkogården.**

”Strandkyrkogården har med sin naturnära och vackra placering vid Drevviken stor potential att bli en kyrkogård där många Stockholmare väljer att bli begravda. En enklare ceremonilokal på Strandkyrkogården som är en delvis outnyttjad begravningsplats beroende på dess läge men också av att det inte finns någon ceremonilokal inom begravningsplatsen är därför något vi är mycket positiva till. En sådan kan bidra till att göra det mer attraktivt att välja att begravas på Strandkyrkogården.”

§ 10 Solceller på fastigheter

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

1. godkänna redovisningen.

Ärendet

Förvaltningen redovisar ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2017-08-25, Dnr 1.4.1-1222-2017. Förvaltningen har fått i uppdrag från Marja Sandin-Wester m fl (MP), Mathias Tofvesson m fl (S) och Sara Stenudd (V) att utreda möjligheten till att installera solceller på nämndens fastigheter.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslog nämnden besluta

1. godkänna redovisningen.

§ 11 Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022 (KS 434-21-/2017), svar på remiss

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

1. överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen
2. paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendet

Förvaltningen redovisar ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2017-08-08, Dnr 1.7-1016-2017. Kyrkogårdsnämnden har av kommunstyrelsen fått en remiss med förslag till *Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022*. Programmet syftar till att utveckla kvaliteten i stadens verksamheter så att makt, möjligheter och resurser fördelas lika oberoende av kön.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslog nämnden besluta

1. överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen
2. paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Beslutsgång

Annette Lundquist Larsson m fl (M) och ersättaren *Ewa-Marie Ås* (KD) lade fram ett eget förslag till beslut.

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att nämnden beslutat enligt förvaltningens förslag till beslut.

Reservation anfördes av *Annette Lundquist Larsson* m fl (M) och ersättaren *Ewa-Marie Ås* (KD) enligt följande:

”att delvis bifalla kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföras följande:

Jämställdhet och jämlikhet är en frihetsfråga. Alla människor ska ha samma rättigheter och möjligheter att göra egna val för att forma sina liv. För att uppnå ett jämställt och jämlikt samhälle för alla individer ska staden arbeta för att de hinder som finns ska undanröjas.

Samhället bör tillhandahålla förutsättningar för att alla ska kunna leva sitt liv och göra sina egna val. Men valen måste ytterst vara upp till den enskilda individen, utan detaljstyrning och pekpinningar från staden. Att kvinnor och män till exempel ska ha lika möjligheter i sina studie- och yrkesval betyder inte att staden ska påverka vilka val människors slutligen gör, utan endast att staden ska skapa bästa möjliga förutsättningar för alla att välja. Staden bör därför inte i jämställdhetsprogrammet peka ut hur stockholmarna måste göra yrkes- och studieval som ”bryter stereotypa könsmonster” då det går emot ambitionen om att möjligheterna ska vara desamma oavsett kön. Människors möjligheter ska inte begränsas av varken kön eller eventuell förekomst av stereotypa könsnormer. Besluten ska vara individens, inte stadens.

Programmet för ett jämställt Stockholm har ett gott syfte, men samtidigt som det visserligen synliggör skillnader och andra allvarliga samhällsproblem, riskerar det att missa att det i grunden handlar om respekt och lika värde för alla människor, oavsett kön. Det är inte heller oproblematiskt att ålägga stadens verksamheter ytterligare styrdokument och mål att förhålla sig till. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policier som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor.

Mäns våld mot kvinnor är mycket allvarligt och skall stävjas. Men allt våld ska förhindras oavsett gärningsman eller offer. I programmet saknas en problematisering av att avgränsningen av våld i nära relationer begränsas till mäns våld mot kvinnor. Mäns våld mot kvinnor är ett

allvarligt samhällsproblem, men begreppet utesluter våld inom samkönade relationer eller kvinnors våld mot män, trots att även detta utgör ett hinder för att uppnå jämställdhet. Den undertecknade CEMR-deklarationen använder till exempel därför istället begreppet ”könsrelaterat våld”, vilket vi anser mer passande. Vi anser även att det är självklart att staden på inget sätt ska bidra till att uppmuntra till att våld uppstår oavsett vilka negativa normer det handlar om, varför det även blir märkligt att endast peka ut negativa maskulinitetsnormer.

Stockholms stad har en viktig roll att spela som arbetsgivare. Givetvis är det angeläget att försöka uppnå en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, men vi tror inte att staden kan besluta denna fördelning genom sin personalpolicy. Staden bör inte engagera sig i detta på annat sätt än utifrån ett arbetsgivarperspektiv där förutsättningarna för att båda i en relation ska ha lika möjlighet att välja att själv ta ansvar för hemarbete. Stockholms stad bör i rollen som arbetsgivare istället påverka icke jämställda villkor mellan kvinnor och män vad gäller löneskillnader, arbetsvillkor och möjlighet att göra karriär.

En aspekt som inte får förbises är att staden inte kan lösa alla orättvisor samtidigt. En av de mer trängande uppgifterna är att tillse att flickor och kvinnor som lever under hedersförtryck får sin frihet värnad och sina medborgerliga rättigheter tillgodosedda. Utanförskapet växer och väntas om några år omfatta uppemot en miljon personer. Det är en utveckling som Sverige inte har råd med. Att bryta utanförskapet är en central politisk uppgift, såväl nationellt som lokalt, under de kommande åren.

En särskilt utsatt grupp, vilka har mycket svårt att få fäste på svensk arbetsmarknad, är *utrikesfödda* kvinnor. Endast knappt hälften av utomeuropeiskt födda kvinnor var sysselsatta 2014. Det är därför viktigt att de insatser som görs för att få in fler på arbetsmarknaden präglas av ett tydligt jämställdhetsperspektiv där möjligheten att få stöd inte påverkas av vilket kön en person har. Det är positivt att programmet nu lyfter flickors och kvinnors särskilda erfarenheter, behov och utsatthet i flyktningmottagandet.

Vi delar självklart ambitionen om att vi ska ha ett jämställt Stockholm där alla människor har makt att forma samhället och sina egna liv. Mycket utav det som programmet lyfter för att skapa ett mer jämställt Stockholm är dock självklarheter.

Vissa av programmets fokusmål och inriktningar kan till och med motarbeta denna ambition. Trots att vi lever i en av världens mest jämställda städer, kvarstår utmaningar.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om lika rättigheter och möjli

§ 12 Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022 (KS 171-116-2017)

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

- 1. överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen**
- 2. paragrafen förklaras omedelbart justerad.**

Ärendet

Förvaltningen redovisar ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2017-08-08, Dnr 1.7-1014-2014. förslag till *Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022*. Programmet är ett styrdokument som syftar till att nå visionen om "Ett Stockholm för alla" med fokus på hbtq-personers rättigheter.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslog nämnden besluta

1. överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen
2. paragrafen begärs omedelbart justerad.

Särskilt uttalande lämnades av *Annette Lundquist Larsson* m fl (M) och ersättaren *Ewa-Marie Ås* (KD) enligt följande:

"Alla människor ska ha samma frihet att göra egna val för att forma sina liv. För att uppnå ett jämställt och jämlikt samhälle för alla individer ska staden arbeta för att de hinder som finns ska undanröjas.

Det aktuella programmet har ett gott syfte. Dock ser vi en problematik i att ålägga stadens verksamheter ytterligare policier och styrdokument. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policier som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor.. Det borde vara självklart att svenska lag ska gälla utan att det tydliggörs i ett policyprogram. I detta tänkta övergripande dokument bör detta föreliggande programs fokusområden inkluderas.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid

information genom föräldrastöd ska frågan om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning lyftas”.

§ 13 Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022 (KS 171-1526/2016)

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

- 1. överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen**
- 2. paragrafen förklaras omedelbart justerad.**

Förvaltningen redovisar ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2017-08-08, Dnr 1.7-1017-2017. Kyrkogårdsnämnden har av kommunstyrelsen fått en remiss med förslag till *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022*. Programmet är ett styrdokument som yftar till att nå visionen om ”Ett Stockholm för alla” med fokus på barns rättigheter och inflytande.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslog nämnden besluta

1. överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen
2. paragrafen begärs omedelbart justerad.

Särskilt uttalande lämnades av *Annette Lundquist Larsson* m fl (M) och ersättaren *Ewa-Marie Ås* (KD) enligt följande:

”Stockholm ska vara en stad som lever upp till och respekterar barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Barn ska ha samma möjligheter oavsett bakgrund, hudfärg, kön, sexuell läggning, språk, religion, åsikter, sociala ursprung eller funktionsnedsättning.

Barns villkor i staden kan förbättras. Det finns fortfarande skillnader vad gäller barns uppväxtförhållanden i staden, både vad gäller mellan stadsdelar och utifrån sociala förutsättningar. Barn utgör vår framtid och deras rättigheter och inflytande ska värnas på bästa sätt. Bland annat har barnrättsperspektivet inom socialtjänsten har stärkts under de senaste åren och barnets bästa ska vara avgörande.

Äldreförvaltningen påpekar på ett förtjänstfullt sätt i sitt tjänsteutlåtande att det inom äldreomsorgens verksamhet kan finnas barn som är anhöriga och/eller närstående till äldre. Dessa barn behöver bli uppmärksammade i programmet.

Programmet är hedervärt och har ett gott syfte och är innehållsmässigt bra. Dock ser vi en problematik i att ålägga stadens verksamheter ytterligare policies och styrdokument. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policies som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor. I detta övergripande dokument bör detta programs fokusområden inkluderas.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om barns rättigheter lyftas”.

§ 14 Gemensamma miljökrav för entreprenader, svar på remiss

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

- 1. överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.**

Förvaltningen redovisar ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2017-08-08, Dnr 1.7-1022-2017. Förslaget till ”Gemensamma miljökrav för entreprenader” syftar till att hitta det mest effektiva sättet att uppnå största möjliga miljö- och klimatnytta genom krav som är tydliga, relevanta och som går att följa upp.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslog nämnden besluta

1. överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande lämnades av *Mathias Tofvesson* m fl (S), *Marja Sandin Wester* m fl (MP) och *Sara Stenudd* (V) enligt följande:

”att utöver förvaltningens svar tillägga följande:

I huvudsak ställer vi oss bakom förvaltningens förslag till beslut men vill tillägga att miljökrav vid entreprenader är ett viktigt verktyg för att utveckla staden i en hållbar riktning. Genom miljökrav premieras de företag, små som stora, som arbetar med att minska miljöpåverkan samtidigt som det sänder en tydlig signal till företag som inte har kommit lika långt i stadens ambitioner. De företag som ligger i framkant inom detta område får därmed en större chans att fortsätta bedriva sin verksamhet samt ha konkurrensfördelar”.

§ 15 Upphandling av gemensamt upphandlings- och avtalssystem, svar på remiss

Kyrkogårdsnämndens beslut

Nämnden beslutar att

1. överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Förvaltningen redovisar ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2017-08-08, Dnr 1.7-989-2017. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen får i uppdrag att upphandla ett nytt centralt e-upphandlingsstöd med nuvarande funktionalitet samt utökad funktionalitet för direktupphandling. Till denna tjänst föreslås även en funktion för att publicera samtliga upphandlingar på stadens webbplats.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslog nämnden besluta

1. överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

§ 16 Förvaltningschefens information

- *Mats Larsson* informerade om de aktiviteter som kommer att ske på världsarvet Skogskyrkogården i samband med FN-dagen den 24 oktober.
- *Mats Larsson* berättade om planeringen inför Allhelgonahelgen då tiotusentals Stockholmare kommer att besöka våra begravningsplatser.
- Den nordiska kyrkogårdskonferensen i Köpenhamn med drygt 400 deltagare genomfördes den 6-8 september med representation från såväl nämnd som förvaltning. Konferensdagarna hade varit lärorika och i huvudsak välarrangerade. De avslutande studiebesöken på två av Köpenhamns begravningsplatser stördes dock av ett intensivt regnväder.

§ 17 Övriga frågor

På fråga från *Mathias Tovfesson* (S) om planeringen inför Skogskyrkogårdens dag 2018 informerade *Karin Söderling* att datum är satt till lördag den 5 maj. Visitor center planerar för ökat öppethållande med öppet varje dag från och med maj månad och *Skogskyrkogårdens dag* blir då en naturlig säsongsuppstart. Fler guidningar i kapellen och i landskapet planeras. Förvaltningen har träffat trafikkontoret som nu ska påbörja ett utredningsarbete kring bullerproblematiken.

Kyrkogårdsförvaltningen
Administrativa avdelningen

Hallvägen 14
Box 9
121 25 Stockholm-Globen
Växel 08-50830100
Fax 08-50830080
stockholm.se